

Pestprotocol CBS Talentum

Definitie pesten: Wanneer een kind of groepje in een machtsverhouding steeds opnieuw een ander kind blijft lastigvallen (psychisch, verbaal of fysiek), spreken we van pestproblematiek.

Bij plagen zijn de kinderen gelijk aan elkaar; er is geen machtsverhouding. De rollen liggen niet vast, de ene keer plaagt de één, de andere keer plaagt de ander. Het gebeurt zonder kwade bijbedoelingen en is daarom vaak leuk, plezierig en grappig.

Helaas komt pesten overal voor. Niet alleen op scholen, ook op de werkvloer. Wanneer er sprake is van pesten, dan zien wij dat onder ogen en pakken we dit serieus aan.

Plagen	Pesten
Gelijkwaardigheid	Machtsverschil
Wisselend "slachtofferschap"	Hetzelfde slachtoffer
Humoristisch	Kwetsend
Af en toe	Vaak / voortdurend

Rollen bij pesten

Als er in een klas gepest wordt zijn er vaak een aantal standaardrollen die kinderen hebben.

De gepeste: Dit kind (het kunnen ook meer kinderen zijn) is degene die zwakker is dan degene(n) die hem pesten;

De pester: De pester wil graag domineren. Hij wil de baas zijn, maar tegelijkertijd wil hij dat anderen hem accepteren. De pester bestaat vaak bij de gratie van anderen;

De meelopers: zij zijn vaak bang voor de pester. Door mee te doen zorgen ze dat zij in ieder geval geen slachtoffer worden. Ook bewonderen ze de pester soms of willen ze laten zien dat zij óók durven. Door mee te doen horen ze bovendien bij de groep. Ze gaan vaak nog een stapje verder in hun gedragingen dan de pester;

De weggijkers of buitenstaanders: het grootste gedeelte van je klas. Deze kinderen zien het pesten wel. Ze doen echter niets, uit angst zelf slachtoffer te worden;

De helper: soms is er een enkel kind dat wél durft op te komen voor de gepeste. Dit kind gaat wel met het slachtoffer om, ondanks alle moeilijkheden;

De leerkracht: niet vaak genoemd, maar hij of zij heeft wel degelijk een rol in dit geheel. De manier waarop de leerkracht reageert op het pesten, maar ook op de gepeste en de pester kan absoluut invloed hebben.

Pesten kan heel schadelijk zijn en daarom moeten we samen zorgen dat het snel stopt. Hierbij gaat het om duidelijk begrenzen van ongewenst gedrag (van alle partijen) en het herstellen van het vertrouwen. Omdat ieder pestgeval weer anders is, staan hieronder een aantal vuistregels die wij hanteren.

Vuistregels bij pesten:

Denk aan alle rollen binnen het pesten.

Wij (het team en de ouders van het kind dat pest) keuren het pestgedrag af en er volgt een consequentie indien het doorgaat. Hierbij wordt pestgedrag omgebogen in positief en betrokken gedrag in de klas.

We leren kinderen verantwoordelijkheid te nemen en een positieve rol te spelen voor elkaar. We leren buitenstaanders (klasgenoten) het pestgedrag niet te bekrachtigen. Kinderen leren een goede vriend te zijn van de pester: help je vriend door hem weg te halen uit het pesten en met hem iets anders te gaan doen (anti-pestposter 2, in het digibordmateriaal). Als omstanders / buitenstaanders niet ingrijpen, stemmen ze impliciet in met pesten.

Kinderen die gepest worden oefenen om duidelijk hun grens aan te geven, geen benzine te geven, erbij weg te gaan en naar een maatje te gaan. Werkt het niet, dan ga je naar het aanwezige gezag. Klasgenoten hebben allemaal maatjes. We leren kinderen hoe je een goed maatje kan zijn voor iemand die last heeft van een ander. Wees zelf te vertrouwen, geef geen benzine aan pestgedrag en ga samen iets anders doen.

Betrek de context.

Het betrekken van ouders bij de normvorming en het groepsproces is van groot belang, dit versterkt het WIJ-gevoel. Kinderen luisteren in de eerste plaats naar hun ouders. Ouders helpen hun kind door met vertrouwen te spreken over klasgenoten, ouders en de school.

De groepsnorm is van grote invloed op pesten. De groepsnorm moet zijn dat we onze eigen status/populariteit niet versterken op een manier die ten koste gaat van een ander. Deze groepsnorm wordt versterkt door te werken aan het onderling vertrouwen in de groep, zoals beschreven onder Wat doen we preventief en hoe doen we dat? We leggen de focus daarbij op: Wat gaat er goed in de klas?

Wat willen we verbeteren in de klas?

Welke kwaliteiten waarderen we bij elkaar?

Wat wordt ons plan?

Hoe kunnen we elkaar helpen?

Indien nodig, betrekken wij de wijkagent

We (team en ouders) letten op de manier waarop we dit doen. Onze leidraad:

Wij willen dat iedereen zich veilig voelt op school. Er is daarom geen excuus voor wangedrag.

We delen kinderen niet in in daders en slachtoffers. Pesten is een complex probleem waarbij daders en slachtoffer niet altijd te scheiden zijn en soms een en dezelfde persoon is. Kinderen worden niet in hun kracht gezet door ze te labelen als dader of slachtoffer. De 'dader' wordt dan negatief bekeken (met wantrouwen) en doet dan al snel iets fout in de ogen van anderen. Het 'slachtoffer' wordt dan als zwak bestempeld, en wordt niet aangesproken op zijn of haar (veer)kracht. Hoe dan wel:

We zoeken een oplossing die goed is voor alle betrokkenen.

We blijven met respect spreken over en met elkaar.

Wij (ouders en team) geven hierin het goede voorbeeld.

Wij kunnen ook de handvatten en tips gebruiken van Fase 1 en 2, zoals hierboven omschreven.

De rol van leerkrachten, ouders en directie bij grensoverschrijdend gedrag

Wat is grensoverschrijdend gedrag?

Grensoverschrijdend gedrag kan op verschillende manieren plaatsvinden: verbaal, fysiek, materieel. Het kan bijvoorbeeld gaan om pesten, agressief gedrag, spullen kapot maken of stelen, discriminatie

en seksuele toenadering of –intimidatie. Het gedrag kan zowel opzettelijk als onopzettelijk zijn, maar degene die er mee wordt geconfronteerd ervaart het als ongewenst en onaangenaam.

Elke situatie van grensoverschrijdend gedrag staat op zichzelf, en is situationeel/ contextueel en vraagt een eigen afweging en aanpak. Wat bij het ene kind goed werkt, werkt bij het andere kind averechts. Toch zijn er wel wat vuistregels te creëren.

Een school is een plek om te leren, daar moet het dus veilig zijn. Binnen de school moet de nadruk liggen op vertrouwen, maar dat kan alleen bestaan als er helder en duidelijk gezag is. De smileyposter geeft hiervoor een duidelijk kader: het moet goed zijn voor jou en de ander. We willen het vaak wel goed doen, maar het gaat soms wel eens mis.

Fysieke veiligheid in gevaar?

Als een kind of ouder grensoverschrijdend gedrag vertoont, is het eerste wat van belang is: Is de fysieke veiligheid in het geding van de leerkracht, het kind of de omstanders?

Voorbeelden zijn: schaar gooien door de klas, met een mes dreigen, agressie, dreigen met een waakhond loslaten etc.

In dat geval gaan we niet eerst begrijpen en rustig in gesprek, het is dan een kwestie van handelen en grenzen stellen. Veiligheid staat voorop. Een optie zou dan kunnen zijn dat de leerkracht met de hele klas de ruimte verlaat. De leerkracht stuurt een andere volwassene naar het kind toe om het kind tegen zichzelf te beschermen.

Het heeft altijd de voorkeur om van kinderen af te blijven als leerkracht. Indien er echter geen alternatief is, is het ook de plicht om in te grijpen om gevaar te voorkomen. Dus vechtende kinderen uit elkaar halen nadat je duidelijk hebt gezegd: Uit elkaar nu!

Denk bij schade ook aan herstelrecht:

Voorbeelden:

Fysiek iets aangedaan: troost bieden

Iets stuk gemaakt: koop een nieuwe

Uitgescholden: excuus maken

Weglopen: tijd inhalen

Bij fysieke onveiligheid is er altijd een nagesprek met de ouders van de leerling. Daarbij gaan we op zoek naar is hier sprake van onwil of onmacht? In beide gevallen verwachten we echter dat ouders het gedrag ondubbelzinnig afkeuren. Doen ouders dit niet, dan gaat deze leerling naar een andere klas tot de rust, veiligheid en het vertrouwen binnen de klas voldoende is hersteld. Zijn er aanwijzingen dat de leerling het gedrag in die klas ook zal laten zien, dan komen we in een situatie van schorsen c.q. verwijderen binnen de grenzen van de leerplichtwet. Hieronder wordt dit stap voor stap uitgelegd.

Onmacht versus Onwil

De Kanjertraining heeft als uitgangspunt dat kinderen zich niet willen misdragen, maar het gaat wel eens mis. Dat is niet erg, daar leren ze van. Toch zijn er soms kinderen die zich wel willen misdragen. We maken dan ook een onderscheid tussen onmacht en onwil in de aanpak van grensoverschrijdend gedrag. In het stappenplan grensoverschrijdend gedrag is stapsgewijs weergegeven hoe te reageren in beide gevallen.

Bij sommige kinderen is het moeilijk uit te maken of er sprake is van onmacht/onvermogen/beperking of onwil. De Kanjertraining is van mening dat hier een ‘streng’ onderscheid in moet worden gemaakt. Dit onderscheid zit door de hele Kanjertraining heen.

Onmacht

Kinderen die zich misdragen, maar dat niet willen, worden ondersteund en geleerd hoe zij zichzelf kunnen beheersen. Dat vindt plaats in samenwerking met de ouder(s) van deze leerling. Het kan zijn

dat een kind het moeilijk heeft met zichzelf of met de omstandigheden waarin het verkeert. Maar desondanks probeert het kind er iets van te maken. Zo zijn er kinderen met onvermogen zoals autisme, ADHD, moeilijke (gezins)omstandigheden of andersoortige beperkingen die ondanks hun onvermogen er alles aan doen om zich aanvaardbaar te gedragen. Dat het misgaat is niet erg. Het zijn leermomenten.

Wat helpt is:

Met ouders en kinderen moet worden besproken dat onvermogen, beperkingen en omstandigheden geen vrijbrief zijn voor wangedrag. Ook dit kind moet leren zich fatsoenlijk te gedragen zodat klasgenoten zich veilig voelen. Wanneer ouders tegen hun kind blijven zeggen dat hij/zij er niks aan kan doen, dan krijgt het kind een vrijbrief om zich te misdragen. De inzet, de motivatie, de urgentie is nodig om het kind ander gedrag te leren.

Een groot deel van kinderen met gedragsproblemen (75%) heeft moeite met het begrijpen van taal. Dit wordt vaak over het hoofd gezien. Pas je taalgebruik dus aan.

Ouders en leerkrachten geven (op een rustig moment) inzicht in de gevolgen van het gedrag van het kind: "Als je zo doet, gebeurt er dit (kinderen willen niet meer met je omgaan/ kinderen worden bang van jou/we kunnen niet werken in de klas, dus je moet uit de klas". Hierdoor raken kinderen gemotiveerd om anders te reageren. Het reguleren van emoties begint bij de motivatie.

Ouders en leerkrachten stellen helpende vragen: "Wil jij je zo gedragen? Wil jij dat ik/wij jou zien als...? Hoe ga je het de volgende keer doen? Hoe herstel je de emotionele en/of materiële schade? Kunnen we op deze manier weer verder met elkaar?"

We geven duidelijke instructie welk gedrag we wel van het kind willen zien. Dus niet wat niet, maar vooral wat wel.

Kind uit omgeving halen, soms juist bij leerkracht houden.

Omstanders wegsturen.

Coachingsgerichte benadering: voordoen is nadoen, "je bent de moeite waard maar dit gedrag kan niet", op zoek gaan naar de oorzaken/triggers, alternatieven bedenken en oefenen hoe je anders zou kunnen reageren

Leerkracht en ouders vullen de vragenlijst in het Kanjer Volg- en adviessysteem (KanVAS) in. Samen met ouders kunnen we adviezen selecteren die uit het KanVAS komen en een plan van aanpak maken.

Individuele kinderen die sociaal vastlopen kunnen met hun ouders een ouder-kind training volgen. Ouders kunnen hiervoor kijken op www.kanjertraining.nl. Of ze kunnen worden doorverwezen naar specialistische hulp indien nodig.

Onwil

Heeft een kind de opvatting dat het zich niet fatsoenlijk wil gedragen en met niemand rekening wil houden, dan reageert de school grensstellend. Ouders worden betrokken bij het feit dat hun kind het verlangen heeft zich te willen misdragen. De mentaliteit van een kind is immers de verantwoordelijkheid van de ouders. Het is cruciaal nu in het gesprek met de ouders expliciet te vragen:

Keurt u als ouder dit gedrag goed? Wilt u dat uw kind morgen weer zo reageert?

Als ouders reageren vanuit "nee, maar...", waarin er een opsomming van redenen voor het gedrag komt, zal verwezen worden naar de Smileyposter, met de vraag of het de bedoeling is dat hun kind andere kinderen lastigvalt. De meeste ouders willen dit niet.

De neiging ontstaat soms om alle omstandigheden rondom het kind te gaan aanpassen (beter toezicht, andere kinderen en de leerkracht moeten anders doen). Wanneer het echter om onwil

gaat, kan de omgeving helemaal worden aangepast, maar wil het kind zich nog steeds niet fatsoenlijk gedragen. Vandaar deze bovenstaande vraag aan de ouders: Keurt u dit gedrag goed? Als ouders daarop aangeven dat ze het gedrag afkeuren, dan moeten ouders dat duidelijk tegen hun kind zeggen.

School heeft de steun van ouders nodig om hun kind bij te sturen. In de praktijk blijkt:

Kinderen die handelen uit onvermogen, zijn goed te corrigeren als hun ouders goed samenwerken met de leerkrachten.

Kinderen die handelen uit onvermogen zijn moeilijk te corrigeren als hun ouders dat onvermogen als excuus voor vertoond wangedrag gebruiken.

Kinderen die zich willen misdragen zijn snel te corrigeren (omdat er geen onvermogen meespeelt) als ouders op dezelfde lijn zitten als de school.

Kinderen die zich willen misdragen, zijn niet te corrigeren als ouders het een probleem van school vinden.

“Mijn kind mag slaan”

Wat als ouders een andere opvatting hebben over gedrag dan de school? Ouders vinden dat hun kind het recht heeft om agressief voor zichzelf op te komen. Het kind mag zich onfatsoenlijk gedragen ten koste van andere kinderen, leerkrachten, ouders of de school. Kortom, als de rode kant van de smileyposter wordt goedgekeurd door de ouders dan worden zij doorverwezen naar de directie. Deze maakt duidelijk:

We hebben alle respect voor de regels die u thuis hanteert, daar bent u immers de baas

Op school hebben wij aanvullende regels, deze bepalen wij.

Indien u kiest voor onze school, moet u tegen uw kind zeggen dat hij zich op school aan de schoolregels moet houden.

Wilt u ons helpen? Als alle kinderen voor zichzelf opkomen op de manier die u wenst, dan kan ik de veiligheid niet garanderen op school. Dat is mijn taak als directie.

Als u niet wilt dat uw kind zich aan de schoolregels houdt, is er geen plek meer op deze school en moet u zoeken naar een school die beter aansluit bij uw wensen.

Tot die tijd wordt er een passende oplossing gezocht die recht doet aan de situatie. Het bestuur moet hierover geïnformeerd worden, zodat school rugdekking heeft.

Bijvoorbeeld:

Contract opstellen met duidelijke afspraken

Het kind wordt een of twee klassen hoger of lager geplaatst, in een “oefenklas”

Het kind is slechts een beperkt aantal uren op school

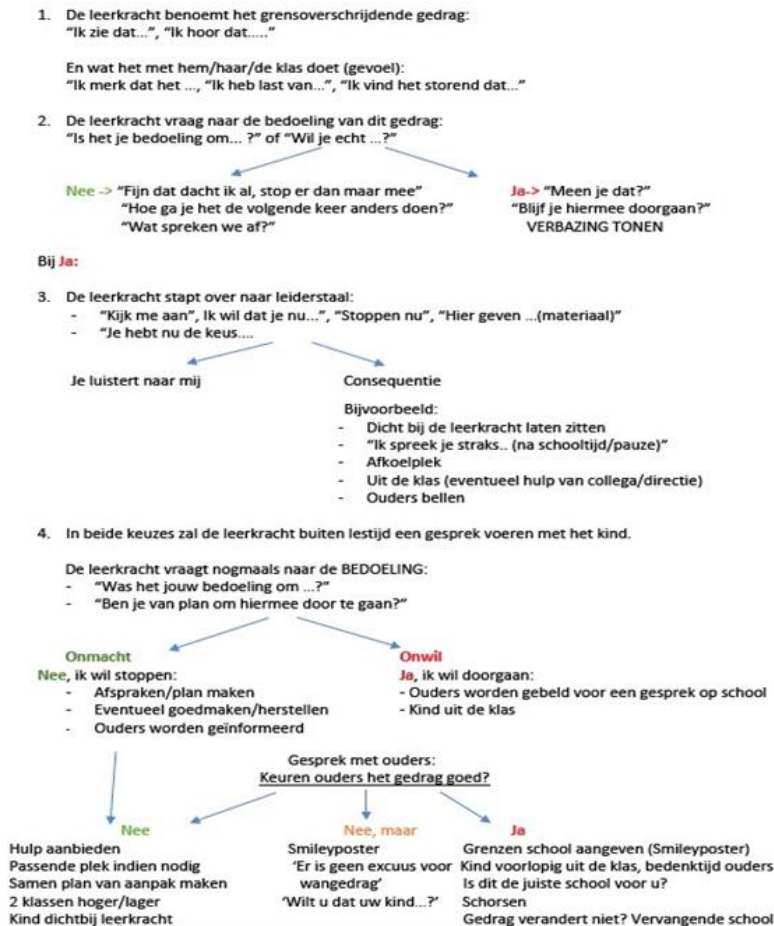
Feedbackoefeningen doen

Consequenties bedenken wanneer leerling het leren belemmert. Bijv. kind wordt opgehaald door ouders als het zich misdraagt. School is immers een leerinstelling en geen opvang

Schorsing binnen de grenzen van de leerplichtwet

Plaatsing op een andere school

Stappenplan grensoverschrijdend gedrag

Bijlage 1a: Rollen en verantwoordelijkheden

Leerkracht: eerste aanspreekpunt voor leerlingen en ouders als er sprake is van pesten. Opstellen van een plan van aanpak;

Interne Vertrouwenspersoon: als de leerling en / of ouders het moeilijk vinden om problemen aan te kaarten bij de eigen leerkracht, dan kan er een gesprek aangevraagd worden met de vertrouwenspersoon, daarnaast kan er door betrokkenen advies gevraagd worden aan de vertrouwenspersoon;

Anti-pestcoördinator: als er sprake is van pesten kan zij advies geven en / of op verzoek van de leerling, ouders en / of de leerkracht in gesprek gaan met de betrokken personen;

Intern begeleider (IB): de intern begeleider wordt ingelicht als er sprake is van pesten.

Directie: als er sprake is van aanhoudend pestgedrag wordt de directie betrokken i.v.m. het bieden van passende consequenties;

Ouders / verzorgers: signaleren en bespreekbaar maken van pestgedrag.

- Het samenwerken met de school, aanreiken van informatie, geven van suggesties en het ondersteunen van het plan van aanpak dat door de school wordt opgesteld.

Bijlage 1b: Mijn kind wordt gepest

Uw kind zit in de knel. Dat kunt u merken. U herkent uw kind niet. Dit is een drama. U hoort verhalen van situaties met andere kinderen en denkt aan pesten.

Wat zijn signalen van pesten

Er zijn veel signalen die erop kunnen duiden dat een kind wordt gepest. Deze signalen kunnen duiden op pesten, maar dat hoeft niet. Belangrijk is dat het gaat om verandering van het gedrag van een kind. Praat erover met uw kind om te weten wat er op school veranderd is.

Voorbeelden van signalen zijn:

Anders dan voorheen ...

is uw kind bang om naar school te gaan of wijkt het af van de normale (fiets)route;

vraagt uw kind steeds of het (met de auto) naar school gebracht kan worden;

wil uw kind om onduidelijke redenen thuis blijven;

klaagt uw kind 's ochtends als het naar school moet dat het ziek is;

komt uw kind thuis van school met vieze of kapotte kleren of rugzak;

raakt uw kind steeds spullen kwijt;

raakt uw kind vaak zakgeld kwijt, vraagt het vaak om geld of steelt het (om aan de pester te geven);

trekt uw kind zich terug, is het stil en lijkt het zijn of haar zelfvertrouwen kwijt te zijn;

is uw kind gespannen en angstig;

is uw kind zijn of haar eetlust kwijt of zegt het dat het eten niet smaakt;

heeft uw kind nachtmerries of huilt het zichzelf in slaap;

heeft uw kind onverklaarbare blauwe plekken of verwondingen;

is uw kind chagrijnig, snel boos of lastig;

is uw kind vaak alleen, brengt het geen vriendjes meer mee naar huis;

weigert uw kind te vertellen wat er aan de hand is, of geeft het ongeloofwaardige verklaringen voor zijn of haar gedragsveranderingen.

Let op! Dit zijn heel veel signalen die kunnen duiden op pesten, maar dat hoeft niet! Vaak kan er ook een andere reden zijn voor verandering in het gedrag. Ouders kennen hun eigen kind het best en weten hoe hun kind aangeeft dat het niet goed gaat.

Waar vind ik achtergrond informatie

www.pestweb.nl

www.schoolenveiligheid.nl

www.stoppestennu.nl

Wat kan ik doen

Je kind is slachtoffer, hij wordt gepest:

Steun je kind, luister naar zijn verhaal, leg de schuld niet bij hemzelf;

Bespreek met je kind de stappen die je wilt ondernemen: aan de juf vertellen, naar de vertrouwenspersoon of anti-pestcoördinator van de school gaan, ... Doe niets waar je kind absoluut tegen is. Probeer het te overtuigen;

Hou een logboek bij met daarin wie er wanneer pest, wat er gebeurt, etc. om een duidelijk beeld van de situatie te krijgen;

Zoek samen naar manieren om op het gepest te reageren;

Zoek vrienden, hobby's / activiteiten waar je kind zich prettig voelt, dat kan hem het nodige zelfvertrouwen geven.

Je kind is een pester, het pest anderen:

Ga na wat er precies gebeurt en waarom het pesten plaatsvindt. Praat met je kind, de leerkracht, trainer, vrienden...;

Leg het verschil uit tussen plagen en pesten;

Zeg duidelijk dat pesten niet kan. Nooit. Om geen enkele reden, op geen enkele manier (uitsluiten, spullen kapot maken, slaan, etc.). Vraag je kind om te stoppen;
Wijs op het verdriet dat pesten veroorzaakt. Probeer de gevoelens van het slachtoffer te verwoorden. Zo vergroot je het inlevingsvermogen van je kind;
Geef hem kansen om het goed te maken.

Je kind is een omstander, een meeloper, het kijkt toe:

Vraag wat er precies gebeurt (in de klas, bij de sport...);

Stimuleer je kind om zelf de leerkracht op de hoogte te brengen. Maak een verschil tussen 'klikken' en 'melden'. 'Klikken' doe je omdat je wilt dat iemand straf krijgt. 'Melden' doe je omdat je wilt dat iets ophoudt;

Bespreek de stappen die jij evt. wilt ondernemen, bv. in gesprek gaan met de leerkracht. Doe niets wat je kind absoluut niet wil, maar probeer hem ervan te overtuigen dat dat het beste is;

Maak je kind duidelijk dat het gepest moet stoppen. Bedenk samen oplossingen. Steun hem om iets te ondernemen.